

Сіваченко І. В.,

аспірант

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПУ МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ КОМЕНТАТОРІВ ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ

Анотація. Статтю присвячено вивченню просодичних темпоральних особливостей англомовного футбольного телевізійного коментаря. Проаналізовано швидкість артикуляції, тривалість пауз, наявність і кількість пауз хезитації, логічних та емпатичних пауз. Виявлено, що темпоральна організація англомовного футбольного коментаря вирізняється значною варіативністю та характеризується збільшенням швидкості артикуляції за зростання емоційної напруженості та її зменшенням під час виконання удару по воротах команди суперника незалежно від його результативності.

Ключові слова: англомовний футбольний коментар, темпоральні особливості, швидкість артикуляції, паузи хезитації, логічні паузи, емпатичні паузи.

Постановка проблеми. Футбольний коментар – це усний виклад подій на футбольному полі під час матчу з опорою на інтереси телеглядачів [1, с. 75]. Мовлення коментатора виконує дві важливі функції – опис ігрових подій і надання фонової інформації для вболівальників. Саме виконання цих функцій відносить мовлення коментатора до інформаційного стилю, основним призначенням якого є повідомлення «ідеальної, сконденсованої суті» [8, с. 79].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сьогоdnішньому лінгвістичному доробку наявні розвідки, присвячені певним аспектам вивчення мовлення футбольних коментаторів, а саме: комунікативно-прагматичним і лінгвосеміотичним характеристикам спортивного дискурсу (О.О. Панкратова [5], К.В. Снятков [6]), емоційній напруженості у спонтанному мовленні спортивних коментаторів (І.О. Ейхгольц [7]), функціональним і стилістичним особливостям футбольного коментаря (М. Бальцер-Зібер [9]), просодичним особливостям футбольного радіокоментаря (Ф. Керн [13], Т. Мюллер та Р. Мей [15], Й. Трувейн [16]).

На думку зарубіжного дослідника І.О. Ейхгольца, мовлення футбольних коментаторів – це спонтанні монологи тривалістю до 50 – 55 хвилин (середній час трансляції одного тайму футбольного матчу, включно з додатковим часом). Водночас мовлення коментатора лише частково є безпосереднім відображенням подій матчу, оскільки завдання коментатора полягає не тільки в тому, щоб розповідати про те, що відбувається, але й у тому, щоб залучати та утримувати увагу глядацької аудиторії. Цим зумовлена неоднорідність спонтанних монологів коментаторів із погляду змісту. У мовленні коментатора зустрічаються як динамічний, так і статичний описи, що представляють собою структурно-тематичні блоки, з яких складається монолог [7, с. 134].

Подібної думки дотримуються і британські дослідники Д. Крістал і Д. Дейві, які зазначають, що оскільки коментар футбольного матчу є статичним описом подій, які перетинаються з кульмінаційними моментами, паралінгвістичні особливості мовлення коментатора істотно змінюються та найчастіше корелюють зі змінами в ЧОТ (Гц), швидкості мовлення, швидкості артикуляції та інтенсивності (дБ) [11, с. 135].

О.О. Лаптева виділяє три комунікативно-прагматичні типи футбольних коментарів, а саме: подієвий коментар (опис подій на футбольному полі), фоновий коментар (інформація загально-го характеру про команди, гравців тощо) та оціночний коментар (надається після завершення першого тайму або матчу) [4].

Об'єктом статті є телевізійні коментарі футбольних матчів Ліги чемпіонів та англійської Прем'єр-ліги.

Предметом статті є просодичні темпоральні особливості мовлення футбольних коментаторів.

Метою статті є визначення темпоральних параметрів спонтанних ділянок мовлення спортивних коментаторів.

Матеріалом дослідження слугують відеозаписи двох телевізійних футбольних репортажів UEFA Champions League (Real Madrid vs Liverpool) [3] та English Premier League (Aston Villa vs Fulham) [2] 2018 року. Коментаторами футбольних матчів є Daniel Lewis та Darren Plant, англійці за національною належністю. Загальна тривалість звучання складає 197 хвилин.

У роботі розглянуто темпоральні особливості подієвого коментаря, оскільки мовлення коментатора є спонтанним і невимушеним, на відміну від заздалегідь підготовленого мовлення у фоновому коментарі.

Огляд стану проблеми засвідчив необхідність вирішення серії дослідницьких завдань:

1. Опрацювати вилучений звуковий матеріал і тексти коментарів футбольних матчів.
2. Визначити темпоральні характеристики мовлення футбольних коментаторів: 1) кількість складів у фразах; 2) швидкість артикуляції; 3) тривалість незаповнених пауз (в с); 4) середньопаузальну тривалість (в с); 5) наявність і кількість пауз хезитації, логічних та емпатичних пауз.

Виклад основного матеріалу. Промінантною особливістю мовлення коментаторів футбольних матчів є зміни темпу мовлення під впливом емоційного напруження, що вказує на важливі події на полі.

У нашому дослідженні услід за Дж. Лейвером [14] вимірювання темпу мовлення здійснювалось шляхом визначення швидкості артикуляції (швидкість артикуляції – articulation rate). Одиницею вимірювання було обрано кількість складів за секунду. Швидкість артикуляції вимірювалась на двох ділянках мовлення: статичному описі подій на полі та 10-секундній ділянці після забиття гола.

Результати аналізу швидкості артикуляції представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Швидкість артикуляції (скл/с)

Коментарі	Статичний опис подій	10-секундний фрагмент після забиття гола
Коментар № 1 (Деніел Льюїс)	5,0	4,8
Коментар № 2 (Дарен Планта)	5,4	5,2

Аналіз результатів дослідження швидкості артикуляції свідчить про її зменшення у 10-секундному фрагменті мовлення коментатора після забиття гола (5,0 скл/с vs 4,8 скл/с в мовленні коментатора Деніела Льюїса та 5,4 скл/с vs 5,2 скл/с в мовленні коментатора Дарена Планта).

Варіювання швидкості артикуляції в мовленні футбольних коментаторів здійснюється шляхом використання скорочених складів (clipped syllables) або навіть цілих фрагментів. За визначенням Д. Крістала [10, с. 84–85], скорочений склад – це склад, що вимовляється з більш швидким темпом, ніж звичайний склад. Рекурентними є також розтягнуті склади (drawled syllables), основною функцією яких у мовленні футбольного коментатора є акцентування найбільш важливих лексем. Результати дослідження підтверджують факт використання затриманих складів (held syllables).

Характерною рисою темпу мовлення футбольних коментаторів є його пришвидшення на напружених ділянках матчу в моменти атак шляхом збільшення темпу артикуляції та скорочення кількості й тривалості пауз, але уповільнення під час виконання удару по воротах команди суперника незалежно від його результативності (після вигуку *Shot!*). У цей час коментатор зменшує темп артикуляції та використовує розтягнуті й затримані склади.

Яскравим прикладом використання розтягнутих складів у мовленні футбольних коментаторів-англійців є вимовлення лексеми «goal»:

G-o-a-l! Real Madrid 1–0 Liverpool (Karim Benzema) [3].

Усі зафіксовані в мовленні футбольних коментаторів паузи були класифіковані за тривалістю таким чином: 1) менше ніж 1 с; 2) від 1 до 3 с; 3) більше ніж 3 с.

Характер розподілу пауз у мовленні двох коментаторів представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Характер розподілу пауз за тривалістю в мовленні коментаторів

Коментарі	Кількість пауз (%)			
	Тривалість пауз	Менше ніж 1 секунда	Від 1 до 3 секунд	Більше ніж 3 секунди
Коментар № 1 (Деніел Льюїс)		48	39	13
Коментар № 2 (Дарен Планта)		40	44	16

Отримані результати свідчать про превалювання в мовленні першого коментатора пауз тривалістю менше ніж 1 секунда (48 %), тоді як у мовленні другого коментатора домінують паузи тривалістю від 1 до 3 секунд (44 %). Частотність вживання пауз тривалістю більше ніж 3 секунди є незначною та складає 13 % та 16 % відповідно. Середня тривалість пауз складає 2,1 с у мовленні Деніела Льюїса та 2,3 с – у мовленні Дарена Планта. Прикметно, що всередині емоційно напружених фрагментів мовлення паузи тривалістю більше ніж 1 секунда є майже відсутніми, тоді як під час статичного опису подій коментатор робить паузи тривалістю від 1,5 до 3 секунд, які знижують напруженість.

З позиції комунікативно-прагматичної обумовленості в мовленні футбольних коментаторів зустрічаються логічні, емоційні та паузи коливальні (як заповнені, наприклад фальш-старт, так і незаповнені).

Основною функцією емоційних пауз є виділення найважливішої інформації під час коментаря та привертання уваги глядацької аудиторії.

Паузи хезитації використовуються коментаторами в моменти переривання фонового коментаря описом подій на полі (подієвий коментар), а також у моменти високої емоційної напруженості на полі, особливо коли коментатор слідкує за атаками обох команд. Крім того, використання цього типу пауз пов'язано з млявим розгортанням подій на полі та необхідністю підбору влучних слів для його опису. Треба відзначити, що саме паузи хезитації є найбільш тривалими (їхня тривалість перевищує 3 секунди).

Частотність вищезазначених типів пауз представлено в таблиці 3.

Таблиця 3

Характер розподілу пауз за характером у мовленні коментаторів

Коментарі	Типи пауз (%)		
	Логічні	Емоційні	Паузи хезитації
Коментар № 1 (Деніел Льюїс)	29	38	33
Коментар № 2 (Дарен Планта)	35	39	26

Дані, представлені в таблиці 3, унаочнюють превалювання емоційних пауз у мовленні обох коментаторів (38 % та 39 % відповідно). Відсоток логічних пауз перевищує в мовленні Дарена Планта (35 %), тоді як паузи хезитації є більш рекурентними в мовленні Деніела Льюїса (33 %).

Продемонструємо паузальну насиченість 12-секундного уривка після забиття другого гола командою Реал Мадрид на 65 хвилині другого тайму:

The most bizarre goal in Champions League history^{0.5c} *not quite possibly the best!*^{1.5c} *Gareth Bale,*^{0.9c} *on the pitch for two minutes,*^{0.7c} *sends an overhead kick flying past Loris Karius*^{1c} *from 15 yards.*^{2.1c} *Marcelo*^{0.6c} *left his teammate with so much to do,*^{0.8c} *and they will show that one over and over again*^{2.3mc} [3].

У наведеному фрагменті присутні паузи різної тривалості від 0,5 секунд до 2,3 секунди. Описуючи процес забивання гола фаворитом цього матчу, а саме командою Реал Мадрид, коментатор робить емоційні паузи після імен гравців обох команд, привертаючи увагу глядацької аудиторії до їхніх рухів на полі.

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, робимо висновок, що темпоральна організація англійського футбольного коментаря вирізняється значною варіативністю та характеризується збільшенням швидкості артикуляції під час зростання емоційної напруженості та її зменшенням під час спроби забити гол у ворота суперника незалежно від її результату. Емоційність мовлення футбольних коментаторів досягається за допомогою використання емоційних пауз, які є найбільш частотними, а також пауз хезитації, тривалість яких зазвичай перевищує 3 секунди. Розтягнуті та затримані склади зменшують швидкість артикуляції, даючи глядачам змогу сфокусуватися на найбільш важливій інформації.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на вивчення кореляції частотних і динамічних характеристик із темпоральними особливостями мовлення футбольних коментаторів, а також на проведення порівняльного аналізу просодичного оформлення мовлення футбольних коментаторів із мовленням коментаторів інших видів спорту, наприклад коментарями кінних перегонів.

Література:

1. Алексенко С.Ф. Структурно-синтаксичні та просодичні особливості англomовного подієвого футбольного телевізійного коментаря. Філологічні трактати. 2016. Т. 8. № 2. С. 74–79.
2. Коментар до матчу Астон Віла – Фулхем (2018 рік). URL: https://www.sportsmole.co.uk/football/fulham/live-commentary/live-commentary-aston-villa-vs-fulham_326876.html
3. Коментар до матчу Реал Мадрид – Ліверпуль (2018 рік). URL: https://www.sportsmole.co.uk/football/liverpool/champions-league/livecommentary/live-commentary-real-madrid-vs-liverpool_326894.html
4. Лаптева О.А. Живая речь с телеэкрана: Разговорный пласт телевизионной речи в нормативном аспекте. М.: URSS, 2003. 517 с.
5. Панкратова О.А. Лингвoseмиотические характеристики спортивного дискурса: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 – «Теория языка». Волгоград, 2005. 14 с.
6. Снятков К.В. Коммуникативно-прагматические характеристики телевизионного спортивного дискурса: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.01 – «Русский язык». Череповец, 2008. 19 с.
7. Эйхгольц И.А. Восприятие признаков эмоциональной напряженности в спонтанной речи: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.20 – «Теория языка». Воронеж, 2008. 18 с.
8. Якутина М.В. Просодическое выражение речевой экспрессии в средствах массовой информации (на материале передач американского радио). Звучащая речь: теория и практика: сб. научн. тр. Москва: МГЛУ, 2000. Вып. 453. С. 78–86.
9. Balzer-Siber M. Functional and Stylistic Features of Sports Announcer Talk: A Discourse Analysis of the Register of Major League Soccer Television Broadcasts: electronic dissertation. East Tennessee State University, 2015. 66 p. URL: <https://dc.etsu.edu/etd/>
10. Crystal D. The English Tone of Voice: Essays in Intonation, Prosody and Paralanguage. London: E. Arnold, 1975. 198 p.
11. Crystal D., Davy D. Investigating English Style. London: Longman, 1969. 264 p.
12. Delin J. The Language of Everyday Life. Sage, 2000. 208 p.
13. Kern F. Speaking dramatically: The prosody in radio live commentaries of football games. Prosody in Interaction. Amsterdam: Benjamins, 2010. P. 217–238.
14. Laver J. Principles of Phonetics. Cambridge: CUP, 1994. 707 p.
15. Müller T., Mayr R. Speech rate, emotion and time pressure in English and German football commentary. Spoken language pragmatics: An analysis of form-function relations. New York NY: Continuum, 2007. P. 160–181.
16. Trouvain J. Between excitement and triumph – live football commentaries in radio vs. TV. 17th International Congress of Phonetic Sciences. Hong Kong, 2011. P. 2022–2025.

Сиваченко И. В. Особенности темпа речи английских комментаторов футбольных матчей

Аннотация. Статья посвящена изучению просодических темпоральных особенностей англоязычного футбольного телевизионного комментария. В работе проанализированы скорость артикуляции, длительность пауз, наличие и количество пауз хезитации, логических и эмфатических пауз. Доказано, что темпоральная организация англоязычного футбольного комментария отличается значительной вариативностью и характеризуется увеличением скорости артикуляции при росте эмоциональной напряженности и ее уменьшением при попытке забить гол независимо от ее результата.

Ключевые слова: англоязычный футбольный комментарий, темпоральные особенности, скорость артикуляции, паузы хезитации, логические паузы, эмфатические паузы.

Syvachenko I. Temporal characteristics of the English football commentary

Summary. The article investigates prosodic temporal peculiarities of the English television football commentary. Such temporal parameters as articulation rate, pausation length, and the amount of hesitation, logical and emphatic pauses are analyzed. It has been revealed that the temporal organization of the English football commentary is characterized by a considerable variability and an increase in the articulation rate with the growth of the emotional tension. However, the articulation rate reduces after a goal has been scored or an unsuccessful attempt to score a goal has been made.

Key words: English football commentary, temporal features, articulation rate, hesitation pauses, logical pauses, emphatic pauses.